

SİGORTA ŞİRKETLERİNDE MALİ YETERLİLİK

Dr. S. Alpagut ŞENEL*

ÖZET

Sigorta şirketleri, ileride meydana gelebilecek risklerin mali sonuçlarını bir topluluk arasında dağıtarak risk yönetiminin en yaygın yöntemi olan riski aktarma fonksiyonunu yerine getirmekte ve sigortalılara karşı güvence (koruma) sağlamaktadırlar. Sigortacılık temelde bir risk işi olduğu için, sigortalıların menfaatlerini korumak amacıyla, sigorta şirketlerinin mali yapılarının yeterince güçlü olması gerekmektedir.

Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nde ve ülkemizde sigorta şirketlerinin mali yeterliliklerine ilişkin düzenlemeler ele alınmakta ve bir karşılaştırma yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Sigorta Şirketleri, Avrupa Birliği, Mali Yeterlilik

ABSTRACT

Insurance companies carry out function of risk transmission that is the most widespread way of the risk management by distributing the financial results of risks possible to occur in the future, and so they provide a kind of opposite assurance for the insured. It is necessary for the financial structures of insurance companies to be strong enough to meet the interests of the insured people because the business of insurance has many risks basically.

In this study the regulations related to the financial solvency of the insurance companies in European Union and Turkey have been taken up and a comparison has been made.

Key Words: Insurance, Insurance Companies, European Union, Financial Solvency

---

* Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet Meslek Yüksek Okulu

GİRİŞ

Sigorta kavramının temelinde, risklerle dolu bir dünya da yaşayan insanların gerçekleşmesi muhtemel risklerin yol açacağı zararların giderilmesi amacıyla riskin oluşmasından önce bazı tedbirler alma gereği yatmaktadır.

Sigorta; aynı riske maruz kalan insanların ve işletmelerin bir araya gelerek, sigorta şirketi ile yaptıkları sözleşme kapsamında doğacak zararın giderilmesini, sigorta şirketine önceden yaptıkları ödemeler karşılığında güvence altına almalarıdır.

Sigortalılar veya sigorta ettirenler, teminat altına aldıkları olası rizikoların gerçekleşmesi sonucu oluşan tazminatlarının karşılanması için bugünden gelirlerinin bir bölümünü prim olarak sigorta şirketlerine vermektedirler. Rizikonun gerçekleşmesi halinde ise sigorta şirketlerinden güvence satın alanlar, doğal hakları olarak, hasar bedellerinin tazmin edilmesini beklemektedirler.

I. SİGORTA SEKTÖRÜNDE MALİ YETERLİLİK KAVRAMI

Sigorta şirketlerinden beklenen, özellikle sigortalılar veya sigorta ettirenlerden tazminata hak kazananlara karşı yükümlülüklerini yerine getirmede belli bir ödeme gücüne (mali yeterliliğe) sahip olmalarıdır. Bu nedenle bir sigorta şirketi başlıca iki temel konuda güvence sağlamalıdır. Bunlar:

i) Mali kapasitenin yeterli olması (Ödeme Gücü, Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency), Finansal Yeterlilik, Solvabilite) ve

ii) Şirketin üstlendiği sorumlulukları karşılamaya istekli olmasıdır¹.

Mali yeterlilik bir sigorta şirketinin varlık ve borçları arasındaki olumlu fark ya da bir başka deyişle öz kaynaklarının tümü olarak tanımlanabilir².

---

¹ Swiss Re, *Mali Yeterlilik Alanında Karşılaşılan Gelişmeler ve Sigorta Endüstrisinde Güven Unsurunun Önemi* Çev: Ergin Gediz Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları Seminer Notları No: 39 Sigma No 7/1995, s.2; Mehmet KAHYA, *Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Finansal Analiz*, Sentez Reklam ve Danışmanlık, 2001, s.150

Herhangi bir şirketin yükümlülüklerini karşılamaya yetecek kadar aktifinin bulunması, bir başka deyişle, varlık toplamının yabancı kaynaklar toplamından fazla olması durumunda mali yeterliliği olduğu kabul edilmektedir. Ancak sigorta sektöründe bu kural tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Belli bir zaman dilimi dikkate alındığında, sigorta şirketinin yükümlülüklerinin sadece bir kısmı kesin olarak bilinebilir³. Ayrıca, söz konusu yükümlülükler henüz ortadan kalkmadan, bunlara her geçen gün yenileri de eklenerek gelecek yıllara aksedebilir⁴.

Sigortacılık temelde bir risk işi olduğu için, önceden öngörülemeyen risklerin ortaya çıkması durumunda şirketlerin kaynakları yükümlülüklerini karşılamada yetersiz kalabilmektedir. İşte bu nedenle, poliçe sahiplerinin menfaatlerini korumak amacıyla, sigorta şirketlerinin mali yapılarının yeterince güçlü olması gerekmektedir⁵.

Sigorta sektöründe mali yeterlilik düzenlemeleri geniş anlamda, yükümlülük karşılama yeterliliği, teknik karşılıklar, mali analiz rasyoları, konservasyon oranları gibi çeşitli kontrol mekanizmalarını kapsamaktadır⁶. Sigorta sektöründe mali yeterliliğe ilişkin düzenlemelerin amacı, şirketin elinde poliçe olan sigortalılarına karşı mali yükümlülüklerini yerine getirememesi riskini en aza indirmektir⁷.

Sigorta şirketlerinin yüksek hasar düzeyleri veya olumsuz yatırım sonuçları gibi öngörülemeyen risklere karşı bir güvenlik eşiği olarak şirket bünyesinde tutması gereken asgari sermaye olarak

---

² Helmut MÜLLER ve Arnold TRAKIES, *Almanya'da ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Mali Yeterliliği*, Çev: Ergin Gediz Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları Seminer Notları No: 50, 1998, s.2.

³ David CUMMINS ve Richard DERRIG, *Classical Insurance Solvency Theory* Kluwer Academic Publishers, 1988, s.50.

⁴ Serhat YANIK, *Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analiz*, Bayındır Sigorta A.Ş. Yayınları No: 1, 2001, s.46.

⁵ Onur ACAR, "Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II" *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Ekim 2005, Sayı: 1, s.5.

⁶ Özge ARSLAN, Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği, Hazine Müsteşarlığı, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 37, 2003, s.1.

⁷ Robert L. CARTER, *Sigorta Sektöründe Denetim ve Mali Yeterlilik Gereksinimleri*, Çev: Ergin Gediz, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, No: 38, 1996, s.5.

tanımlanan yükümlülük karşılama yeterliliği⁸ sigorta şirketlerinin sigortalılara karşı olan yükümlülüklerini karşılayıp karşılamayacaklarına dair işletme hesapları ve olası değişimler hakkında bilgi sunan bir uygulamadır ve bu uygulamayla, şirketlerin belli bir anda borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı ölçülmektedir⁹.

Bir sigorta şirketinin mali yeterlilik içinde bulunması diğer bir ifadeyle ödeme gücünün (yükümlülük karşılama yeterliliği) var olması, hasar tazminatlarını ve giderlerini ödeyebilecek durumda olması anlamına gelir. Mali açıdan yetersiz olması hali ise, hasarların ödenebilmesi için gerekli aktiflerinin yetersiz (borca batık) veya zamanında paraya çevrilemez (likitide eksikliği) durumunda olmasının sonucudur. Başka bir ifadeyle sigorta şirketlerinin mali gücü veya yeterliliği, yüklenimlerini karşılayabilecek ölçüde teknik karşılıklarının ve yeterli sermaye güvencesinin bulunup bulunmadığına bağlıdır¹⁰.

Sigorta şirketlerinin ödeme güçleri (yükümlülük karşılama yeterliliği) önceleri, sigorta faaliyetleri açısından değerlendirilmekte ve hasar ödemelerinin prim gelirlerini aşmaması gerektiğine inanılırdı. Eğer hasar ödemeleri prim gelirleri aşarsa bir enkaz yaratılırdı. Bu durum Enkaz Teorisi (Ruin Theory) olarak isimlendirilmiştir. Daha sonraları sigorta şirketlerinin ödeme güçlerinin sigorta portföylerinden çok, yatırım portföylerinin performansına dayandığı düşünülmeye başlanmıştır. Günümüzde ise, sigorta şirketlerinin ödeme güçlerinin sadece sigorta ya da yatırım portföylerine dayanmadığı, şirketlerin bütün faaliyetlerine dayanan bir olgu olduğu fikri yaygınlaşmış ve kabul görmüştür¹¹.

Uygun bir şekilde belirlenmiş yükümlülük karşılama yeterliliği sigorta sektörü için hayati önem taşımaktadır. Bu aynı zamanda sigorta sektörüne olan kamuoyu güveninin sürdürülmesi açısından da zorunludur. Bu nedenle birçok ülkede sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği konusunda özel şartlar getirilmiştir. Bu şartların

---

⁸ Özge ARSLAN, age s.11

⁹ Serhat YANIK, age s.129

¹⁰ Swiss Re, age s.2

¹¹ Mehmet KAHYA, age s.153.

yerine getirilmesi kamu denetimi yoluyla kontrol edilmektedir. Son birkaç yıldır aralarında belirli bir uyum sağlanmasına rağmen, bu şartlar bir ülkeden diğerine farklılık göstermektedir¹².

Aşağıda Avrupa Birliği'nde ve ülkemizdeki yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin düzenlemeler ele alınmıştır.

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE MALİ YETERLİLİK DÜZENLEMELERİ

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) (European Economic Community EEC), Avrupa Topluluğu (AT) (European Community EC) bugünse Avrupa Birliği (AB) (European Union EU), II. Dünya Savaşı'nın ardından büyük bir yıkıma uğrayan Avrupa'da, barışın ve bölgesel istikrarın yeniden sağlanması ve ekonominin yeniden yapılanması amacıyla oluşturulan bir ülkeler topluluğudur¹³.

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu kuran antlaşma, Fransa, Almanya, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg tarafından 25 Mart 1957 tarihinde Roma'da imzalanmıştır ve bu kentin adıyla anılmaktadır. Antlaşmaya göre, üye ülkelerin toplam ekonomik kaynakları içinde mal, insan, hizmet ve sermayenin serbestçe dolaştığı ve dış ticaret, tarım gibi konularda izlenecek ortak bir politikanın ulusal politikaların yerini alacağı bir ortak pazar içinde toplanması öngörülmektedir¹⁴.

Finansal hizmetler alanında Avrupa Birliği'nin temel önceliklerinden biri sigortacılık sektöründe bir tek pazar yaratmak olmuştur. Kurucu Antlaşmalar uyarınca sigorta alanındaki tek pazar iç sınırların bulunmadığı bir alandır. Sigorta alanında tek pazarın gerçekleştirilmesi süreci, 1961 yılında ulusal hukuk kurallarının yaklaştırılması amacını taşıyan hizmetlerin serbest dolaşımına ilişkin Genel Programın kabulüyle başlamıştır. 1 Temmuz 1994 tarihinden

¹² Sevim SAVAŞCI, "Dünyada ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Mali Açından Değerlendirilmesi ve Öneriler" *Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi sigortacılık Sektörü Bilimsel Çalışma Yarışması* 1998, s.82.

¹³ Cihan DURA ve Hayriye ATİK, *Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye*, Nobel Basımevi 2. b, Nobel Yayın No: 164, 2003, s.34.

¹⁴ Muzaffer UYGAR, *Türkiye-Avrupa Topluluğu İlişkileri ve Gümrük Politikamız*, 1993, s.20.

itibaren Avrupa Birliği sigorta piyasaları ile Avrupa Ekonomik Alanı altında Norveç, a Lihtenştayn ve İzlanda geniş ve tek bir sigorta pazarı oluşturmuşlardır. Sürecin 40 yıldan fazla zamana yayılması, Üye Devletlerdeki düzenlemelerin kapsam ve yapılarına ilişkin farklılıklardan kaynaklanmaktadır¹⁵.

Avrupa Sigortacılık Tek Pazarı'nın kurulabilmesi için kırk yıldır yürütölen çalışmalar, teknik anlamda, iki farklı sigortacılık kültürü arasında yakınlaşmanın sağlanması gayretleri olarak özetlenebilir. İngiltere ve Hollanda'nın benimsediği daha rekabet yanlısı, daha az devlet müdahalesi öngören “Denizcilik Sigortası Geleneği–Anglo Sakson Model” ile Fransa, Almanya ve Avusturya'nın benimsediği devletin rolünün önemli olduğu, hatta yükümlölük karşılama yeterliliği, asgari sermaye, garanti fonu, teknik rezervler ve yatırım portföyleri gibi işletmelerin mali yapılarına ilişkin hususların ötesinde prim tarifeleri ile sigorta poliçesi ve şartlarının dahi devlet onayı gerektirdiği, rekabeti göz ardı ederek sigortalı güvenliğini temel amaç olarak belirleyen “Alp Stili Sigortacılık Geleneği–Kontinental Model” arasında bu yakınlaşmanın sağlanması kolay olmamıřtır¹⁶.

Üye devletlerce ulusal bazda farklı çerçevelerde düzenlenmiş olan hayat ve hayat dışı sigortalara ilişkin Avrupa Birliği mevzuatının oluşturulmasına yönelik olmak üzere, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından çeşitli Direktifler yayımlanmaktadır. Söz konusu Direktifler, üye devletlerin iç hukuklarına aktarmaları gereken önlemlerin belirlendiği Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlanan yasal metinlerdir.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından, hayat dışı ve hayat sigortası alanlarında yayımlanan Direktiflerin yanı sıra muhasebe, mali tablolar ve denetim, yükümlölük karşılama yeterliliği, istatistikler, tasfiye ve yeniden yapılanma, sigorta aracıları, reasürans, ek denetim, elektronik ticaret, motorlu taşıtlar mali

¹⁵ Berna ÖZŞAR, *Avrupa Birliği Sigorta Müktesebat Rehberi*, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 3, Ceyma Matbaacılık, 2005, s.19.

¹⁶ Utku A. ATALAY, *Avrupa Birliği Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi*, Uzmanlık Tezi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Ekonomik ve Mali Konular Dairesi, 2004, s.28

sorumluluk sigortaları ve sigorta grupları gibi alanları düzenleyen pek çok Direktif bulunmaktadır¹⁷.

Sigorta sektörüne yönelik olarak yayımlanan ilk Direktif, hayat dışı sigortacılık faaliyetlerine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna ilişkin kuralları içeren 24 Temmuz 1973 tarihli 73/239/EEC sayılı Direktiftir. Söz konusu Direktifte hayat dışı sigortalarda yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili ilk düzenlemeler de yer almıştır¹⁸.

Hayat sigortası alanındaki ilk düzenleyici Direktif ise, 5 Mart 1979 tarihli 79/267/EEC sayılı Direktiftir. Söz konusu Direktif, hayat sigortacılığı faaliyetlerine başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonuna ilişkin kuralları içermektedir. Ayrıca bu Direktifte hayat sigortalarında yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili ilk düzenlemeler de yer almıştır¹⁹.

Avrupa Birliği mali yeterlilik sisteminin değerlendirilmesi amacıyla 1996 yılında Dr. Müller başkanlığında bir çalışma grubu oluşturmuş ve oluşturulan bu çalışma grubu Nisan 1997 yılında bir rapor (Müller Raporu) hazırlamıştır. Müller Raporu'nda Avrupa Birliği mali yeterlilik sisteminin genel olarak tatmin edici bulunduğunu ancak metodolojide bazı zayıflıkların olduğu ve Riske Dayalı Sermaye'ye (Risk Based Capital) daha yakın bir çalışma gerekliliği belirtilmiştir²⁰.

Bunun üzerine 73/239/EEC ve 79/267/EEC sayılı Direktiflerde yer alan yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin düzenlemeler, hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 5 Mart 2002 tarihli 2002/12/EC sayılı Direktifle²¹ ve hayat dışı sigorta

¹⁷ www.europa.eu.int/ comm/internal_market/insurance [16.12.2005]

¹⁸ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, Hayat Dışı Sigortacılık Faaliyetlerine Başlama ve Yürütme ile İlgili Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Koordinasyonu Hakkında 24 Temmuz 1973 Tarih ve 73/239/EEC Sayılı Birinci Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 228, 16.08.1973 s. 3-19.

¹⁹ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, Hayat Sigortacılığı Faaliyetlerine Başlama ve Yürütme ile İlgili Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Koordinasyonu Hakkında 5 Mart 1979 Tarih Ve 79/267/EEC Sayılı Birinci Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 063, 13.03.1979 s. 1-18.

²⁰ Özge ARSLAN, age s.23

²¹ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, Hayat Sigortası Şirketlerinin Yükümlülük Karşılama Yeterliliği ile İlgili 79/267/EEC Direktifini Tamamlayıcı

şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 5 Mart 2002 tarihli 2002/13/EC sayılı Direktifle²² tadil edilmiştir.

Mali Yeterlilik I (Solvency I) olarak adlandırılan sistem, bu Direktiflerle 2004 yılı başından itibaren yürürlüğe girmiş olup böylece hayat ve hayat dışı şirketler için yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili gereklilikler güçlendirilmiştir²³.

Ancak hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili 2002/12/EC sayılı Direktif, tüm hayat sigortası direktiflerini tek bir direktifte toplayan 5 Kasım 2002 tarihli 2002/83/EC sayılı Direktifle yürürlükten kaldırılmış ve hayat sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği bu Direktif altında düzenlenmiştir²⁴.

Avrupa mevzuatındaki anlamıyla Yükümlülük Karşılama Yeterliliği bir sigortacının sahip olması gereken gelecekteki yükümlülüklerinden bağımsız varlıklardır²⁵. Mevcut sistemde “Solvency Margin” denen bu kavram, sigorta şirketlerinin bulundurması gereken ek sermayeyi ifade etmektedir²⁶.

Bu düzenlemeler çerçevesinde sigorta şirketlerinin Yükümlülük Karşılama Yeterliliği'nin (Solvency Margin), belirlenmesinde Gerekli Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Required Solvency Margin) ve Cari Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Available Solvency Margin) olmak üzere iki parametre önemlidir²⁷. Buna göre eğer bir sigorta şirketinin cari yükümlülük karşılama

---

Nitelikteki 5 Mart 2002 Tarih ve 2002/12/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 077, 20.03.2002 s. 11–16.

²² Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Yükümlülük Karşılama Yeterliliği ile İlgili 73/239/EEC Direktifini Tamamlayıcı Nitelikteki 5 Mart 2002 Tarih ve 2002/13/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 077, 20.03.2002 s. 17–22.

²³ Özge ARSLAN, age s.17

²⁴ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, Hayat Sigortası ile İlgili 5 Kasım 2002 Tarih ve 2002/83/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 345, 19.12.2002 s. 1–51.

²⁵ Özge ARSLAN, age s.15

²⁶ Onur ACAR, agm s.5.

²⁷ Onur ACAR, agm s.7.

yeterliliği, gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğine eşit ise o şirket mali yeterliliğe sahiptir denir²⁸.

Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği bir sigorta şirketinin sigortacılık faaliyeti yapabilmesi için gerekli olan zorunlu sermaye miktarıdır. Hayat branşında teknik karşılıkların, hayat dışı branşlarda ise hem prim hem de hasar esasına göre yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen sonuçların yüksek olanına eşittir²⁹.

Cari yükümlülük karşılama yeterliliği ise sigortacının, genellikle gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğini de kapsayacak şekilde, sahip olduğu sermaye unsurlarını ifade eder. Söz konusu sermaye unsurları hayat ve hayat dışı branşlarda ödenmiş sermaye, sigorta kapsamındaki sorumluluklara tekabül etmeyen yasal ve serbest yedek akçeler, ödenecek temettünün çıkartılmasından sonra geriye kalan kâr veya zararı içermektedir³⁰.

Avrupa Birliği'nde sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin yükümlülüklerini karşılamaını sağlamak üzere konulan mekanizmalardan biri de gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğiyle bağlantılı Garanti Fonu (The Guarantee Fund) uygulamasıdır. Bir sigorta şirketinin bulundurması gereken en düşük sermaye miktarını ifade eden Garanti Fonu, hayat sigortalarında gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte biridir ve 3 milyon Euro'dan az olamaz³¹. Hayat dışı sigortalarda gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin yine üçte biri garanti fonunu oluşturmakta olup bu miktar 2 Milyon Euro'nun altında olamamaktadır³².

Ancak, motorlu taşıt, hava taşıtları sorumluluk sigortası, deniz taşıtları sorumluluk sigortası, genel sorumluluk sigortası ile kredi ve kefalet sigortalarında garanti fonu yine en az 3 Milyon Euro olmak

---

²⁸ Özge ARSLAN, age s.15

²⁹ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, 2002/13/EC s. 17-22; 2002/83/EC 1-51.

³⁰ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, 2002/13/EC s. 17-22; 2002/83/EC s. 1-51.

³¹ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, 2002/83/EC s. 1-51.

³² Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, 2002/13/EC s. 17-22.

zorundadır. Yeni kurulacak olan sigorta şirketlerinin ruhsat almak için bu şartı yerine getirmesi gerekmektedir³³.

1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe konan yükümlülük karşılama düzenlemeleri Mali Yeterlilik I (Solvency I), aslında çok daha radikal bir değişiklik öngören ve Avrupa sigorta şirketleri için bir reform niteliğine sahip Mali Yeterlilik II (Solvency II) düzenlemeleri için bir geçiş süreci düzenlemesidir³⁴.

Nitekim Avrupa Birliği Komisyonu 2000 yılı başında bir sigorta şirketinin bütün mali durumunun geniş çaplı olarak incelenmesi hakkında Mali Yeterlilik II Projesini (Solvency II Project) başlatmıştır. Mali Yeterlilik Projesi I ile başlayan çalışmanın devamı niteliğinde olan Mali Yeterlilik II Projesi, bankacılık sektörü için düzenlenen Basel II'den esinlenilerek geliştirilmektedir. Yeni Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı (Basel II) bankaların, Mali Yeterlilik II (Solvency II) ise sigorta şirketlerinin karşı karşıya olduğu riskler için daha uygun bir ihtiyat çerçevesi yaratmayı, şirketlerin bu riskleri daha iyi anlamasını ve yönetmesini amaçlamaktadır³⁵.

Yeni Basel Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı (Basel II), Basel Bankacılık Denetim Komitesi³⁶ tarafından, 1988 yılında farklı ülkelerde uygulanan sermaye yeterliliği hesaplama yöntemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirmek ve bu konuda uluslararası platformda geçerli olacak asgari bir sektör standardı oluşturmak amacıyla hazırlanan ve Basel I olarak adlandırılan Sermaye Yeterliliği Uzlaşısının sermaye yeterliliği ölçümüne ilişkin eksikliklerini ve finansal piyasalarda meydana gelen gelişmeleri dikkate alarak, Haziran 2004'te yayımlanan ve 2007 yılında tüm bankalar ve menkul kıymet şirketleri için uygulanması planlanan standartlar bütünüdür³⁷.

³³ Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konsey Direktifleri, 2002/13/EC s. 17–22; 2002/83/EC s. 1–51.

³⁴ Gökhan, BOZKURT, “Sigortacılığa AB Düzeni” *Radikal Gazetesi*, 12 Ekim 2004, s.4

³⁵ Özge ARSLAN, age s.30; Onur ACAR, agm s.14; Gökhan, BOZKURT, agm s.4

³⁶ Basel Bankacılık Denetim Komitesi (Basel Committee on Banking Supervision BCBS), İsviçre'nin Basel kentinde yerleşik Uluslararası Takas Bankası (Bank for International Settlements BIS) bünyesinde faaliyet gösteren, gelişmiş ülkelerin merkez bankaları ve bankacılık denetim otoritelerinden yetkililerin katılımıyla oluşturulan ve bankacılık konusunda istişari mahiyetli olarak uluslararası standartları yayımlayan komitedir.

³⁷ Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, “10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II)” BDDK Araştırma Dairesi, www.tbb.org.tr. 09.12.2005, s.1.

Mali Yeterlilik II Projesinde ana amaç, sigortacıların hangi miktarda sermaye tutması gerektiğini belirleyen bir sistem geliştirmektir. Avrupa’da sigorta şirketlerinin genelinde bugüne kadar yükümlülük karşılama düzeyi şirketlerin hasar ve prim değerleri esas alınarak belirlenirken Mali Yeterlilik II Projesi ile Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya’da olduğu gibi, yükümlülük karşılama yeterliliği daha ziyade şirketlerin risk profillerine dayandırılmaktadır³⁸.

Mali Yeterlilik II Projesi, sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliklerinin belirlenmesinde sadece muhasebe açısından yapılan hesaplamaları değil, bununla birlikte nicel olarak ölçülebilen riskleri (piyasa riski, kredi riski, sigorta riski), rakamsal olarak ifade edilemeyen riskleri (işletme riski, varlık yönetimi, risk yönetimi, dinamik mali yeterlilik analizi) ve finansal bilgilerin açıklanması ile ilgili gereklilikleri dikkate almayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, Mali Yeterlilik II Projesi tek başına muhasebe penceresinden yapılan hesaplara ve aktiflerin durumuna değil, gerçek risk ölçümlerine dayanmakta ve varlıklarla beraber yükümlülükleri de daha fazla dikkate alan bir uygulama getirmeyi amaçlamaktadır. Mali Yeterlilik II Projesinin hem daha “dinamik” hem de daha fazla “riske dayalı” olması beklenmektedir³⁹.

Mali Yeterlilik II Projesi iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, yeni sistemin genel yapısı ve ele alınacak konular belirlenmiştir. İkinci aşamada ise, daha teknik konular, özellikle de sigorta şirketlerinin karşılaştıkları farklı risklerin nasıl hesaba katılacağı incelenecektir. Mali Yeterlilik II Direktifinin 2006 Ekiminde çıkarılması öngörülmekte olup, sistemin tamamen yürürlüğe girmesinin 2010 yılını bulması beklenmektedir⁴⁰.

³⁸ Gökhan, BOZKURT, agm s.4

³⁹ Onur ACAR, agm s.6; Ulf, LINDER, “Solvency II’ye Giriş” Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) & Technical Assistance Information Exchange Unit (TAIEX), 23–24 Haziran 2005, *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri* Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 5, Ceyma Matbaacılık, s.209; Martin, OVERBEEK, “Hayat Sigortalarda ve Hayat Dışı Sigortalarda Solvency II” Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) & Technical Assistance Information Exchange Unit (TAIEX), 23–24 Haziran 2005, *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri* Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 5, Ceyma Matbaacılık, s.225.

⁴⁰ Özge ARSLAN, age s.31; Onur ACAR, agm s.13;

III. TÜRKİYE'DE MALİ YETERLİLİK DÜZENLEMELERİ

Ülkemizdeki yükümlülük karşılama yeterliliği uygulamaları Avrupa Birliği sisteminden alınmıştır ve Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği⁴¹ ile düzenlenmiştir.

Buna göre, Avrupa Birliği'ndeki uygulama paralelinde, Türk mevzuatında kısaca öz kaynaklar olarak tanımlanan cari yükümlülük karşılama yeterliliği, söz konusu yönetmeliğin 29. maddesinde belirtildiği gibi, Ödenmiş Sermaye, Yedek Akçeler, Yeniden Değerleme Fonu ve Dağıtılmamış Kâr toplamından Zararın düşülmesi sonucu bulunan tutardır.

Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği ise aynı yönetmeliğin 30. maddesinde gösterilmiştir ve hayat dışı sigortalar ve hayat sigortaları için ayrı ayrı hesaplanmaktadır.

i) Hayat dışı (sağlık ve ferdi kaza dâhil) sigortalarda gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği, Avrupa Birliği'nde olduğu gibi, prim ve hasar esasına göre bulunan tutarlardan yüksek olanıdır.

ii) Hayat sigortalarındaki yükümlülük karşılama yeterliliği ise yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamıdır.

Hayat dışı (sağlık ve ferdi kaza dâhil) sigortalar ve birikimli hayat sigortaları dışındaki hayat sigortalarına ilişkin prim alacakları bu sigortalarda son bir yıllık sürede yazılan prim tutarının %30'undan fazla ise, fazla tutarın %50'si yükümlülük karşılama yeterliliğine eklenir. Kompozit şirketler⁴² için ise, gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği hayat dışı ve hayat branşları için ayrı ayrı hesaplanan iki sonucun toplamıdır.

Ülkemizde Avrupa Birliği'nde yer alan gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğiyle bağlantılı Garanti Fonu uygulaması bulunmamakta, bunun yerine aslında aynı amaca hizmet eden ancak yetersiz bir teminat sistemi bulunmaktadır⁴³

⁴¹ Resmi Gazete, 26.12.1994 tarihli 22153 sayılı Resmi Gazete

⁴² İngilizce *composite* kelimesinden dilimize geçen bu terim *bir araya gelmiş, birleşmiş* anlamındadır. Burada hayat ve hayat-dışı sigortalarda faaliyet gösteren sigorta şirketlerini ifade etmek için kullanılmıştır.

⁴³ Özge ARSLAN, age s.55.

Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nin (16.01.1998 tarihli 23232 sayılı ve 24.09.1998 tarihli 23473 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanan yönetmelikler ile değişik) 18. maddesinde sigorta şirketlerinin yurt içinde akdetmiş oldukları sigorta sözleşmelerinden doğan taahhütleriyle orantılı olarak teminat ayırmak zorunda oldukları belirtilmektedir. Bu teminat, hayat dışı sigorta branşları ile sağlık ve ferdi kaza branşları için, yıl sonu itibarıyla yazılan primlerden fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan tutarın %15'i, hayat branşı için ise, yıl sonu itibarıyla ayrılan matematik karşılıkları ile muallâk tazminat karşılıklarının toplamından, sigortalılara poliçe karşılığı yapılan ikrazlar ve henüz tahsil edilmemiş prim alacakları tutarına isabet eden matematik karşılıkların düşülmesinden sonra kalan tutar kadardır.

Bununla birlikte, Garanti Fonu uygulamasına paralel bir uygulama ülkemizde, şu an çalışmaları devam eden Sigortacılık Kanun taslağıyla getirilmektedir.⁴⁴ Söz konusu taslağın 16. maddesine göre, hayat dışı sigorta şirketleri için Avrupa Birliği'nde olduğu gibi, "hesaplama yöntemi yönetmelikle belirlenecek yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte birinden az olmamak kaydıyla teminat olarak asgari garanti fonu (asgari yükümlülük karşılama yeterliliği) tesis edecekleri" belirtilmektedir. Söz konusu tasarıda hayat branşında faaliyet gösteren sigorta şirketleri içinse aynı uygulama devam ettirilerek, sigorta şirketlerinin "Müştaşarlıkça belirlenen dönemler itibarıyla ayrılan matematik karşılıkları ile muallâk tazminat karşılıklarının toplamından, Türk Ticaret Kanunu uyarınca yapılan ikrazlar ve henüz tahsil edilmemiş prim alacakları tutarına isabet eden matematik karşılıkların düşülmesinden sonra kalan tutara karşılık gelen varlıkları Müşttaşarlıkça belirlenen süreler içinde teminat olarak bloke ettirmek zorunda oldukları" ifade edilmektedir.

Ülkemizde faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinin yeterli mali güce sahip olup olmadığını kontrol etmek için Hazine Müşttaşarlığı tarafından yayımlanan bir Genelge⁴⁵ ile finansal analiz oranları kategoriler itibarıyla tespit edilmiştir. Söz konusu genelgede her bir grupta yer alan oranlar aşağıda verilmiştir.

⁴⁴ Taslak için bkz. www.sigortacilik.gov.tr

⁴⁵ Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Genelge, 20.10.2004 tarih ve 65069 sayılı Resmi Gazete

SERMAYE YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN ORANLAR

1. Alınan Primler (Brüt)/Öz kaynaklar
2. Özkaynaklar/Aktif Toplamı
3. Özkaynaklar/Teknik Karşılıklar (Net)

AKTİF KALİTESİ VE LİKİDİTEYE İLİŞKİN ORANLAR

1. Likit Aktifler/Aktif Toplamı
2. Likidite Oranı
3. Cari Oran
4. Prim ve Reasürans Alacakları/Aktif Toplamı
5. Acente Alacakları/Özkaynaklar

FAALİYET ORANLARI

1. Konservasyon Oranı
2. Tazminat Tediye Oranı

KÂRLILIK ORANLARI

1. Hasar Prim Oranı (Brüt)
2. Hasar Prim Oranı (Net)
3. Masraf Oranı
4. Bileşik Rasyo
5. Vergi Öncesi Kâr/Alınan Primler
6. Mali Kâr (Brüt)/Alınan Primler
7. Teknik Kâr/Alınan Primler

Genelge ekinde şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirmekte zorluğa düşmemesi için aldıkları primlerin öz kaynaklarından 4 kat (%400) fazla olabileceği kuralı getirilmiştir. Sermaye yeterliliğine ilişkin oranlar hesaplanırken ayrıca aktiflerin ve teknik karşılıkların da öz kaynaklara oranına dikkat edilmektedir. Paydada yer alan aktiflerin ve teknik karşılıkların artması durumunda, oranı muhafaza etmek için şirketlerin aynı oranda öz kaynaklarını da artırması gerekmektedir. Bir başka deyişle, şirketin prim üretimine bağlı olarak sermayesini de büyütmesi gerekmektedir. Ancak, bu hesaplamaların statik hesaplamalar, yani geçmiş belli bir dönem dikkate alınarak yapılan hesaplamalar olduğu ve gelecekte ortaya çıkabilecek ani değişimleri

dikkate almadığı unutulmamalıdır. Belli bir an için hesaplanan yüksek mali yeterlilik, aynı zamanda etkin ve yeterli rezerv anlamına da gelmemekte olup, bu konu risk yapısı ile yakından ilişkilidir⁴⁶.

Avrupa Birliği'nde denetleme otoritesinin mali yetersizlik durumunda sigorta şirketine müdahale aşamaları daha açık şekilde belirlenmiş olmakla birlikte⁴⁷, ülkemizde de Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenen finansal analiz oranlarına göre, sigorta ve reasürans şirketlerinin mali tabloları ile şirketlere ilişkin diğer doküman, bilgi ve belge sonuçlarına istinaden yapılan değerlendirme ve analiz sonucunda; söz konusu finansal analiz oranları olumsuz bulunan şirketlere gerekli düzeltme için uyarı yapılmakta veya ilgili şirket Müsteşarlığın bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı tarafından 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nun 20. maddesi kapsamına alınmaktadır.

Söz konusu Kanunun "Mali Bünyenin Güçlendirilmesi" başlıklı 20. maddesi, sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin zayıflama nedenlerini çok genel olarak belirtilmekte, bu zayıflamanın belirtilerine değinmemekte ve bu hususları incelemeyi yapan denetim elemanının takdirine bırakmaktadır⁴⁸.

Bununla birlikte söz konusu madde, şirketin mali bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek şekilde zayıfladığının tespiti halinde Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakana şirketten;

- i) Sermayenin artırılması, varsa ödenmemiş kısmının ödenmesi, sermaye ye mahsuben şirkete ödeme yapılması veya kar dağıtımının durdurulması,
- ii) İştiraklerin veya sabit değerlerin kısmen veya tamamen elden çıkarılması,
- iii) Reasürans anlaşmalarının ve saklama paylarının oran ve miktarlarının değiştirilmesi,
- iv) Tespit edilecek gündemle genel kurulun toplantıya çağırılması

isteme hakkını vermektedir.

---

⁴⁶ Onur ACAR, agm s.11;

⁴⁷ Onur ACAR, agm s.27;

⁴⁸ Özge ARSLAN, age s.61.

Bu isteklerin yerine getirilmemesi veya getirilse de çözüm sağlamaması ve şirketin mali bünyesinin zayıflamaya devam etmesi durumunda ise ilgili Bakana;

- i) Mali bünyeyi zayıflatan karar ve işlemlerin yönetim veya müdürler kuruluna ait olması halinde, yönetim veya denetim veya müdürler kurulu üyelerinden bir kısmını veya tamamını görevden alarak veya yönetim veya denetim veya müdürler kurulu üye sayısını artırarak bu kurullara üye atama,
- ii) Sigorta veya reasürans şirketinin yeni sigorta veya reasürans sözleşmesi yapma yetkisini kaldırma,
- iii) Şirketin faaliyette bulunduğu sigorta branşlarından birine veya tamamına ait sigorta portföyünün teminat ve karşılıkları ile birlikte başka şirket veya şirketlere devrine karar verme

yetkileri verilmiştir.

SONUÇ

Sigorta şirketleri, belli bir prim karşılığında riskleri dağıtarak, etkileri azaltmaya çalışan kuruluşlar olup, riskin gerçekleşmesi halinde sigortalılara veya sigorta ettirenlere sigorta sözleşmesinde belirtilen sigorta tazminatını ödemekte, yani sigortalıları veya sigorta ettirenleri riske karşı korumakta onlara güven sağlamaktadırlar.

Sigorta şirketlerinden beklenen, özellikle sigortalılar veya sigorta ettirenlerden tazminata hak kazananlara karşı yükümlülüklerini yerine getirmede belli bir ödeme gücüne (mali yeterliliğe) sahip olmalarıdır. Bir sigorta şirketinin mali yeterlilik içinde bulunması diğer bir ifadeyle ödeme gücünün (yükümlülük karşılama yeterliliğinin) var olması, hasar tazminatlarını ve giderlerini ödeyebilecek durumda olması anlamına gelir.

Uygun bir şekilde belirlenmiş yükümlülük karşılama yeterliliği sigorta sektörü için hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle birçok ülkede sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği konusunda özel şartlar getirilmiştir ve bu şartların yerine getirilmesi kamu denetimi yoluyla kontrol edilmektedir.

Avrupa Birliği'nde 5 Mart 2002 tarihli 2002/12/EC ve aynı tarihli 2002/13/EC sayılı Direktiflerle sigorta şirketlerinin yükümlülük

karşılama yeterliliği ile ilgili gereklilikler güçlendirilmiştir. 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe konan ve Mali Yeterlilik I (Solvency I) olarak ifade edilen bu sistem, bir anlamda daha radikal bir değişiklik öngören ve Avrupa sigorta şirketleri için bir reform niteliğine sahip Mali Yeterlilik II (Solvency II) düzenlemeleri için bir geçiş süreci olarak görülmektedir.

Mali Yeterlilik II Projesi, bankacılık sektörü için düzenlenen Basel II'den esinlenilerek geliştirilmiştir ve sigorta şirketlerinin karşı karşıya olduğu riskler için daha uygun bir ihtiyat çerçevesi yaratmayı, şirketlerin bu riskleri daha iyi anlamasını ve yönetmesini amaçlamaktadır.

Ülkemizdeki yükümlülük karşılama yeterliliği uygulamaları Avrupa Birliği sisteminden alınmıştır ve Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği'nin 29. ve 30. maddesi ile düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

ACAR, Onur, "Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II" *Sigorta Araştırmaları Dergisi*, Ekim 2005, Sayı: 1, s.3-22.

ARSLAN, Özge, *Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği*, Hazine Müsteşarlığı, Araştırma ve İnceleme Dizisi: 37, 2003, s.1.

ATALAY, A. Utku, *Avrupa Birliği Perspektifiyle Hizmetlerin Serbest Dolaşımı Kapsamında Türk Sigortacılık Sektörünün Değerlendirilmesi*, Uzmanlık Tezi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği Ekonomik ve Mali Konular Dairesi, 2004, s.28

AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEY DİREKTİFLERİ,

Hayat Dışı Sigortacılık Faaliyetlerine Başlama ve Yürütme ile İlgili Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Koordinasyonu Hakkında 24 Temmuz 1973 Tarih ve 73/239/EEC Sayılı Birinci Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 228, 16.08.1973 s. 3–19.

Hayat Sigortacılığı Faaliyetlerine Başlama ve Yürütme ile İlgili Kanun, Tüzük ve İdari Düzenlemelerin Koordinasyonu Hakkında 5

Mart 1979 Tarih Ve 79/267/EEC Sayılı Birinci Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 063, 13.03.1979 s. 1–18.

Hayat Sigortası Şirketlerinin Yüklümlülük Karşılama Yeterliliği ile İlgili 79/267/EEC Direktifini Tamamlayıcı Nitelikteki 5 Mart 2002 Tarih ve 2002/12/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 077, 20.03.2002 s. 11–16.

Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Yüklümlülük Karşılama Yeterliliği ile İlgili 73/239/EEC Direktifini Tamamlayıcı Nitelikteki 5 Mart 2002 Tarih ve 2002/13/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi , Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 077, 20.03.2002 s. 17–22.

Hayat Sigortası ile İlgili 5 Kasım 2002 Tarih ve 2002/83/EC Sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, Avrupa Birliği Resmi Gazetesi L 345, 19.12.2002 s. 1–51.

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU, “10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II)” BDDK Araştırma Dairesi, www.tbb.org.tr. 09.12.2005, s.1.

BOZKURT, Gökhan, “Sigortacılığa AB Düzeni” *Radikal Gazetesi*, 12 Ekim 2004, s.4

CARTER, L. Robert, *Sigorta Sektöründe Denetim ve Mali Yeterlilik Gereksinimleri*, Çev: Ergin Gediz, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, No: 38, 1996, s.5.

CUMMINS, David ve Richard DERRIG, *Classical Insurance Solvency Theory* Kluwer Academic Publishers, 1988, s.50.

DURA, Cihan ve Hayriye ATİK, *Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye*, Nobel Basımevi 2. b, Nobel Yayın No: 164, 2003, s.34.

KAHYA, Mehmet, *Sigorta ve Reasürans Şirketlerinde Finansal Analiz*, Sentez Reklam ve Danışmanlık, 2001, s.150

LINDER, Ulf, “Solvency II’ye Giriş” Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) & Technical Assistance Information Exchange Unit (TAIEX), 23–24 Haziran 2005, *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri* Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 5, Ceyma Matbaacılık, s.207-221

- MÜLLER, Helmut ve Arnold TRAKIES, *Almanya'da ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Mali Yeterliliği*, Çev: Ergin Gediz Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları Seminer Notları No: 50, 1998, s.2.
- OVERBEEK, Martin, "Hayat Sigortalarında ve Hayat Dışı Sigortalarda Solvency II" Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği (TSRŞB) & Technical Assistance Information Exchange Unit (TAIEX), 23-24 Haziran 2005, *Avrupa Birliği Sigorta Mevzuatı ve Uygulamaları Semineri* Türkiye Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 5, Ceyma Matbaacılık, s.223-254.
- ÖZŞAR, Berna, *Avrupa Birliği Sigorta Müktesebat Rehberi*, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayın No: 3, Ceyma Matbaacılık, 2005, s.19
- RESMÎ GAZETE, "Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği" Resmi Gazete, 26.12.1994, sayı: 22153, 1994
- RESMÎ GAZETE, "Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Genelge" Resmi Gazete, 20.10.2004, sayı: 65069, 2004
- SAVAŞÇI, Sevim, "Dünyada ve Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Mali Açidan Değerlendirilmesi ve Öneriler" *Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi sigortacılık Sektörü Bilimsel Çalışma Yarışması* 1998, s.65-107
- SWISS Re, *Mali Yeterlilik Alanında Karşılaşılan Gelişmeler ve Sigorta Endüstrisinde Güven Unsurunun Önemi* Çev: Ergin Gediz Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları Seminer Notları No: 39 Sigma No 7/1995, s.2
- UYGAR, Muzaffer, *Türkiye-Avrupa Topluluğu İlişkileri ve Gümrük Politikamız*, 1993, s.20
- www.europa.eu.int/comm/internal_market/insurance [16.12.2005]
- YANIK, Serhat, *Sigorta İşletmelerinde Mali Yeterlilik Analiz*, Bayındır Sigorta A.Ş Yayınları No: 1, 2001, s.46.